

ПРО СТАН, ЗАХОДИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Напередодні сумної та пам'ятної події для народу України та всієї міжнародної спільноти, яка сталася 26 квітня 1986-го року, у сесійному залі Верховної Ради України відбулися парламентські слухання «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи»

Уже традиційно, що український парламент перед роковинами Чорнобильської катастрофи завжди збирається на відповідні парламентські слухання і це час для того, щоб не тільки поговорити про те, що зроблено, але й порушити питання, які сьогодні залишаються поза межами уваги, в тому числі і влади, які повільно вирішуються вже протягом понад двадцяти років, і котрі керівники держави, громадські організації намагаються вирішити не тільки самостійно, а разом зі світовою спільнотою. «Я особисто дуже добре пам'ятаю ту першотравневу демонстрацію, яка була 22 роки тому, і тоді у власному місті батьки тихо розповідали про те, що відбулась аварія на Чорнобильській атомній електростанції, — згадав у своєму вступному слові на громадських слуханнях голова Верховної Ради України Арсеній Яценюк. — При цьому всі засоби масової інформації мовчали, була повна тиша, і тільки через певний період часу радянська влада почала розкривати ті чи інші факти цієї жахливої трагедії. Складно сьогодні сказати, які наслідки цієї трагедії. Говорити тільки про те, що втрачені мільярди фінансові ресурси, було б неправильно, тому що втрачені людські ресурси. Людські ресурси, які неможливо порохувати. І це та, напевне, найбільша втрата, яка не може бути відновлена і згенорована ще раз».

Арсеній Яценюк коротко зупинився на поточних проблемах, які існують на Чорнобильській атомній електростанції і загалом, що пов'язані з атомною енергетикою. А також Голова Верховної Ради закликав з високої трибуни всіх учасників Отавського меморандуму щодо забезпечення виконання цього меморандуму, забезпечення донорами фінансування відповідних об'єктів «Укриття» на Чорнобильській АЕС і завершення ро-

боти щодо конструювання безпечного об'єкта «Укриття» на території Чорнобильської атомної електростанції.

СИСТЕМА ЗАХОРОНЕННЯ РАДІОАКТИВНИХ ВІДХОДІВ ВІДПОВІДАТИМЕ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ

Міністр України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Володимир ШАНДРА у своїй доповіді зазначив, що не вгамовується біль, якого завдала нашому народові одна з найбільших у світі техногенних радіаційних катастроф.

Незважаючи на значну відстань від трагічного 26-го квітня 1986 року, чорнобильські проблеми не втрачають своєї гостроти й актуальності. А увага до них, насамперед, до тих, хто постраждав, не стає менш пильною.

«Парламентські слухання напередодні чергової річниці Чорнобильської катастрофи — це вже установлена традиція. Вони дають можливість краще зрозуміти проблеми, спільно знайти підходи до вирішення складних питань, довести до вас і до громадськості заходи, які запроваджує Президент України, уряд та міністерства заради полегшення тяжкої долі тих, хто постраждав, а зараз таких налічується понад 2 мільйони 300 тисяч осіб. Першочерговими завданнями в сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи є виконання заходів, передбачених Законом України «Про загальнодержавну програму подолання наслідків

(Продовження — на стор. 2)

ПРО СТАН, ЗАХОДИ І ПЕРСПЕКТИВИ

(Продовження. Початок — на стор. 1)

Чорнобильської катастрофи на 2006–2010 роки» та завдань програми заходів щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи в зоні відчуження та робіт на Чорнобильській АЕС, — наголосив Володимир Шандра. — Особливості зони відчуження полягають у тому, що в результаті Чорнобильської катастрофи на її території було викинуто велику кількість радіоактивних матеріалів. У процесі дезактивації території частина радіоактивно забруднених матеріалів була доставлена 1986 році у пункти тимчасової локалізації радіоактивних відходів. Ці пункти створювалися у стислі терміни, без належних технологій, і тому не мають надійних захисних бар'єрів, і потребують прийняття додаткових заходів для підвищення їх безпеки. У наступних роках захоронення радіоактивних відходів виконувалось в більш надійні сховища радіоактивних відходів.

Загалом у цих пунктах розміщено біля 780 тисяч кубічних метрів радіоактивних відходів. У зв'язку з цим актуальним завданням є виконання комплексу робіт щодо забезпечення безпеки цих радіоактивних відходів та підтримки стабільного радіоекологічного стану в зоні відчуження. Для реалізації цих заходів функціонує спеціалізований багатогалузевий виробничий комплекс, підпорядкований МНС. Продовжуються роботи з будівництва та введення в експлуатацію першої черги комплексу виробництв «Вектор».

Особлива увага приділяється готовності систем інфраструктури комплексу «Вектор», яка буде використовуватись також і для експлуатації спеціально обладнаного приповерхневого сховища твердих радіоактивних відходів, збудованого за програмою ТАСІС, у рамках співробітництва з Європейською комісією. З експлуатації цього сховища в Україні буде започаткована система захоронення радіоактивних відходів, яка відповідатиме міжнародним стандартам.

Міністр МНС також розповів про хід реалізації найбільш важливих міжнародних проєктів щодо зняття з експлуатації Чорнобильської атомної станції та перетворення об'єкта «Укриття» в екологічнобезпечну систему.

«Для забезпечення цих робіт на сьогодні реалізується чотири основні великі міжнародні проєкти, — зазначив Володимир Шандра. — Перше — це план здійснення заходів на об'єкті «Укриття», другий етап якого має завершитися в 2012 році будівництвом нового безпечного конфайнменту, який фінансується з міжнародного чорнобильського фонду «Укриття». Друге — будівництво промислового комплексу з переробки твердих радіоактивних відходів, який фінансує європейська комісія, термін завершення будівництва — 2009 рік. Будівництво заводу з переробки рідких радіоактивних відходів має завершитись також в 2009 році, фінансується з рахунку ядерної безпеки. Також з рахунку ядерної безпеки фінансується будівництво сховища відпрацьованого ядерного палива для Чорнобильської АЕС, що має завершитися в 2013 році».

Володимир Шандра також оприлюднив, що з метою створення безпечних умов проживання на радіоактивно забруднених територіях, протягом минулого року було здійснено дозиметричну паспортизацію 2 тисячі 163 населених пунктів в 12 радіоактивно забруднених областях. Результати свідчать, що на цей час 332 населених пункти, які віднесені до зон радіоактивного забруднення, можуть бути взагалі виведені за їхні межі. А 431 населений пункт може бути переведено з однієї

зони до іншої, але це питання місцевих громад, це питання обласних рад і це питання Верховної Ради.

«Для більш успішного вирішення соціально-економічних проблем Чорнобильських регіонів, забезпечення постраждалих громадян житлом, надання медичної допомоги потрібно, в першу чергу, збільшити видатки на ці цілі в державному бюджеті. Також для забезпечення здійснення заходів щодо збереження зони відчуження й створення надійної системи поводження з радіоактивними відходами, необхідно в державному бюджеті України передбачити збільшення капітальних видатків на оновлення основних фондів та надійний захист радіаційних та ядерно небезпечних об'єктів», — підкреслив Володимир Шандра.

На жаль, у бюджеті заплановано лише 6 відсотків, від тих коштів які потребує виконання чорнобильських програм.

У своєму виступі заступник міністра праці і соціальної політики Віктор Опішук зупинився на проблемах соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

«У 1991 році було прийнято Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Згідно нього віднесено до першої, другої, третьої і четвертої категорії постраждалих громадян та встановлено близько п'ятдесяти видів пільг, компенсаційних виплат, доплат і допомог, фінансування яких здійснюється за рахунок бюджетних коштів.

Розміри пільг, компенсацій та допомог було встановлено із застосуванням розрахунковою величиною розміру діючої на той час мінімальної заробітної плати, а пенсійних виплат мінімальної пенсії за віком.

Так гарантії, в порівнянні з зарплатами, пільгами та пенсіями інших категорій населення були одним із найвищих, серед відповідних категорій населення, і на той час достатньо забезпечували потреби постраждалих.

При тому, обсяг коштів, які спрямовувалися на соціальний захист громадян, складав до 30 відсотків загального обсягу бюджетних коштів на подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

З часу прийняття закону, до нього було внесено близько сорока змін та доповнень, але не було вирішено питання зміни базових розрахункових величин мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії за віком. Виходячи з цього, почала роками накопичуватися заборгованість соціальних чорнобильських виплат, по-друге, зростати соціальна напруга серед пенсіонерів-чорнобильців.

Проблеми з виплати заборгованості вдалося вирішити після передачі у 2004 році дев'яти бюджетних програм з МНС України до Міністерства праці. Законом України «Про Державний бюджет України на 2004 рік» на виконання цих програм було спрямовано 1 мільярд 140 мільйонів гривень, з яких 300 мільйонів гривень було направлено на погашення заборгованості, що утворилася протягом минулих років.

Протягом періоду з 2004 по 2007 рік було прийнято цілу низку урядових рішень щодо збільшення видатків державного бюджету на ці цілі. Зокрема, у двадцять разів збільшилися одноразові компенсації; компенсація за втрату годувальника з 370 гривень підвищилась до 7 тисяч 586 гривень; компенсація батькам померлого з 189 гривень до 3 тисяч 792 гривень; компенсація

при встановленні інвалідності дитини з 63 гривень до 1 тисячі 264 гривень. У п'ять разів збільшилися щомісячні виплати сім'ям з дітьми, зокрема, допомога на харчування потерпілих дітей, які відвідують дошкільні навчальні заклади. Дітям до трьох років виплата становить 13 гривень 50 копійок проти 2 гривень 70 копійок. Віком від трьох до восьми років 26 гривень 50 копійок проти 5 гривень 30 копійок. Щомісячні виплати незалежно від інших виплат на кожну дитину

(Продовження — на стор. 3)

ПРО СТАН, ЗАХОДИ І ПЕРСПЕКТИВИ

(Закінчення. Початок — на стор. 1—2)

шкільного віку передбачено у розмірі 16 гривень 50 копійок проти 3 гривень 30 копійок.

Якщо гіпотетично допустити, що всі виплати будуть проводитись відповідно до закону, то для цього потрібно близько 50 мільярдів гривень бюджетних коштів, що майже в 10 разів більше, ніж передбачено бюджетом на 2008 рік.

При цьому хочу звернути увагу на те, що починаючи із 2004 року, з року в рік на фінансування чорнобильських програм збільшуються видатки в середньому на 17 відсотків. Цьогоріч загальний обсяг видатків державного бюджету на соціальний захист та пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, передбачено в сумі 5,9 мільярда гривень, що на 27,8 відсотка більше, ніж у минулому році.

Застосування з 1 січня 2008 року розрахунковою величиною показника прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, дозволила суттєво підвищити щомісячну додаткову пенсію особам, віднесеним до категорії I, II, і III та IV щомісячну компенсацію сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, мінімальну пенсію по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи. Підвищити пенсійні виплати до кінця року передбачається ще три рази.

Підвищенням мінімальних пенсій охоплено 74 тисячі інвалідів-чорнобильців. Станом на 1 січня 2008 року в Україні на обліку фактично перебуває 2 мільйони 376 тисяч 218 громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. У порівнянні з 3 мільйонами 227 тисячами 311 осіб, які рахувались на 1 січня 1998 року.

Більш, ніж удвічі в зазначений період зменшилась чисельність потерпілих дітей, і на сьогодні вона складає 541 тисяча 641 особа. Тенденція щодо зменшення чисельності громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зумовлено досягненням повноліття потерпілими дітьми, термін проживання яких на забруднених територіях менший за визначений законом для встановлення статусу в дорослому віці, а також зі зменшенням чисельності дітей, народжених від учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Натомість спостерігається суттєве збільшення чисельності інвалідів внаслідок Чорнобильської катастрофи. Якщо у 1992 році чисельність інвалідів становила близько 10 тисяч осіб, то в поточному році їх чисельність перевищує 106 тисяч осіб. Однією з проблем соціального захисту постраждалого населення є забезпечення путівками на санаторно-курортне лікування, або отримання компенсації вартості самостійного санаторного лікування, яке, відповідно за законом, мають 2 мільйони 376 тисяч 218 осіб.

Тобто потреба в коштах становить біля 5 мільярдів гривень, проти запланованих у державному бюджеті 330 мільйонів гривень, що складає всього 6 відсотків від реальної потреби. Тобто ці кошти, фактично, дозволяють оздоровити 110 тисяч дітей — це 65 відсотків до поданих заяв».

ЧОРНОБИЛЬСЬКІ ПРОБЛЕМИ НЕ ВТРАЧАЮТЬ СВОЄЇ ГОСТРОТИ ТА АКТУАЛЬНОСТІ

«22 роки тому Чорнобиль нечуваною бідою ввійшов у наші серця і душі, — наголосив у своєму виступі народний депутат Анатолій Семинога. — І ще довго нестерпним боєм нагадуватиме про себе навіть далеким нашим нащадкам. Чорнобильська катастрофа виявила не тільки героїзм, злагожені, чіткі й самовіддані дії ліквідаторів, але й висвітлила ряд проблем і недоліків, над подоланням яких велась і буде вестись напружена робота. Адже проблеми, породжені нею, не втрачають на часі своєї гостроти і своєї актуальності. Незважаючи на те, що рівень фінансування програм соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, з врахуванням реальних можливостей додаткових частин державного бюджету щороку збільшуються. Слід зауважити, що збереження існуючих підходів до фінансування чорнобильських проблем унеможлиблює їх виконання у повному обсязі навіть у довгостроковій перспективі.

Система компенсації виплат, встановлена після аварії, відображає по суті радянську практику компенсації за можливий ризик опромінення, а не за фактичне ушкодження. Законодавством України передбачено більше 50 видів пільг для постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Але фактори, які перш за все пов'язані з обмеженням виробничої діяльності на радіоактивно забруднених територіях, призвели до того, що для багатьох людей чорнобильські компенсації стали єдиним шляхом отримання доходу.

Аналіз медичних наслідків Чорнобильської катастрофи, їх динаміка та прогноз свідчать, що мінімізація та підвищення ефективності медичної допомоги особам, які піддалися радіаційному впливу, не тільки зберігають актуальність, а й стають найбільш пріоритетними на найближчі роки. Для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, дітей та підлітків оздоровлення в санаторіях та літніх таборах повинно повністю фінансуватися державою. Але суми, які виділяються на оздоровлення, лише

частково можуть забезпечити потреби постраждалого населення. Так, за рахунок державного бюджету в минулому році було оздоровлено 15,5 відсотків дітей та 1,4 відсотка дорослого населення».

«Забруднення сільгоспугідь вимагає постійної уваги і зусиль для забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції із вмістом радіонуклідів у допустимих межах, в тому числі необхідність перепрофілювання господарства та використання відповідних технологій ведення сільського господарства, — підкреслив Анатолій Семинога. — Неприпустимим є те, що нині, через 22 роки після Чорнобильської катастрофи, в понад 20 населених пунктах України постійно мають місце випадки виробництва сільгосппродукції, вміст радіонуклідів яких перевищує не лише чинні норми, але й ті тимчасові норми, які були прийняті одразу після аварії на Чорнобильській АЕС. Верховною Радою України була прийнята загальнодержавна програма ведення сільськогосподарського виробництва на радіоактивно забруднених територіях внаслідок Чорнобильської катастрофи. Але не було подолано вето Президента України. Прийняття такої програми дозволило б, як засвідчують фахівці, у найближчий час привести ці показники до норми. Вирішення цієї низки проблем можливе при правильному виборі основних пріоритетів, напрямків і заходів з реабілітації постраждалих територій з подальшою концентрацією наявних ресурсів.

Формуючи основні засади державної політики у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту постраждалого населення, слід наголосити на необхідності переходу до нової фази подолання наслідків Чорнобильської катастрофи — фази відновлення та розвитку. Ми вважаємо, що основним соціальним пріоритетом державної політики щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи має стати екологічне оздоровлення радіоактивно забруднених територій, відродження життя на цих територіях, сприяння соціальній адаптації постраждалих, забезпечення їх сучасно медико-санітарним обслуговуванням».

Далі головуючий дав слово виступити народним депутатам від імені депутатських фракцій. Про проблеми чорнобильців говорили народні обранці Лілія Григорович, Микола Шершун, Валерій Кравченко, Микола Тимошенко та Анатолій Толстоухов.

Низку важливих питань також порушили голова Фонду спасіння дітей України від Чорнобильської трагедії Наталія Преобреженька, заступник голови Національної комісії з радіаційного захисту населення України Микола Омельянець, голова Первинної громадської організації інвалідів-ліквідаторів аварії на ЧАЕС Микола Осічнюк, голова Всеукраїнської чорнобильської народної партії Михайло Уманець, президент всеукраїнської громадської організації «Союз, Чорнобиль, Україна» Юрій Андреев, президент асоціації «Лікарі Чорнобиля» Ангеліна Нягу та інші.

Микола БАРСЬКИЙ

НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АТОМНІЙ БУДУВАТИМЕТЬСЯ БЕЗПЕЧНИЙ КОНФАЙНМЕНТ

Днями на Чорнобильській атомній електростанції підписаний важливий контракт на проведення підготовчих заходів, необхідних для початку робіт по будівництву фундаментів нового безпечного конфайнменту. Право на виконання даного спорудження, внаслідок проведеного тендера, отримала українська будівельна організація «ЮТЕМ». Крім неї в тендерному змаганні також взяла участь організація «Укртрансбуд». Переможець між ними визначався за принципом запропонованої меншої вартості будівництва, але при дотриманні максимальної якості виконання всіх необхідних робіт і всіх наявних технічних вимог.

За рамками контракту будівельникам необхідно буде знести всі наземні споруди, що знаходяться в межах промислового майданчика, який запланований під будівництво нового конфайнменту. Закінчення всіх намічених в рамках контракту заходів планується до кінця 2009 року.

